

VERGETEN VROUWEN: DE IMPACT VAN ISLAMOFOBIE OP MOSLIMVROUWEN IN NEDERLAND

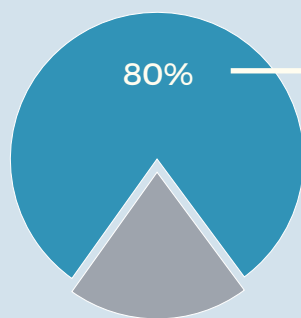

Er bestaan geen statistische gegevens over het aantal moslimvrouwen in Nederland, aangezien er geen alomvattende en gedissaggregeerde dataverzameling is van etniciteit of religie. Nederland registreert zelfverklaarde religieuze overtuigingen niet en verzamelt hieromtrent geen systematische gedissaggregeerde statistische data. Om een beeld te hebben van de moslimpopulatie in Nederland is het bijgevolg noodzakelijk om een beroep te doen op steekproeven

bij groepen die op basis van hun nationale oorsprong werden geselecteerd. Het gebrek aan data gedissaggregeerd volgens etniciteit en religie, alsook het gebruik van verschillende proxy's, definities en categorieën vormden een drempel tijdens het onderzoek. Bovendien worden gevallen van discriminatie en haatmisdrijven in hoge mate niet gerapporteerd.

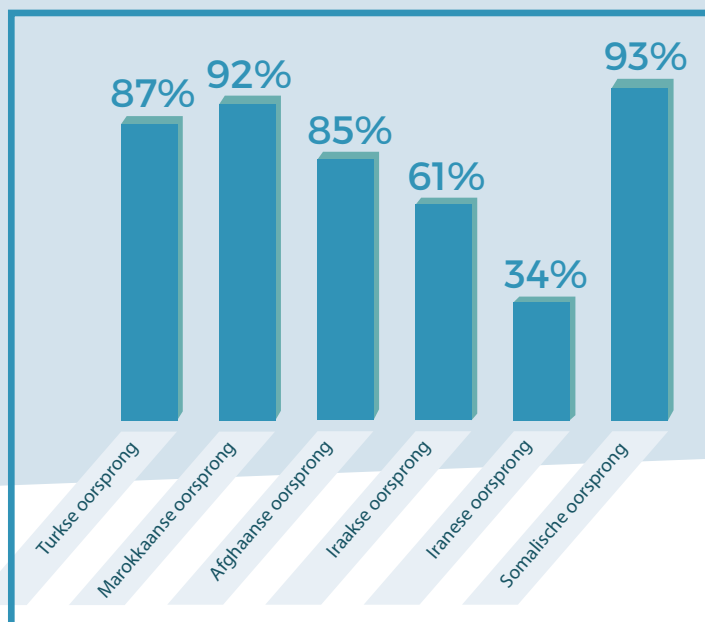

Het Centraal Bureau voor de Statistiek schatte dat in 2014 4.9% van de volwassen Nederlandse bevolking moslim was. Volgens het PEW onderzoekscentrum bedroeg de moslimpopulatie, inclusief minderjarigen, **6%** in 2010, wat neerkomt op ongeveer **1 miljoen** mensen.

80% van de moslims heeft een Turkse, Marokkaanse, Afghaanse, Iraakse, Iranese of Somalische oorsprong.

Percentage van de bevolking dat zich identificeert als moslim

GOEDE PRAKTIJK

Twee speciale **meldpunten voor internet discriminatie** (Meldpunt Discriminatie Internet, voortaan MDI, en Meldpunt Internet Discriminatie, voortaan MiND) verzamelen klachten over online haatuitingen en het aanzetten tot haat en geweld. MDI bestaat reeds enkel jaren, maar heeft recentelijk haar financiering verloren. Desalniettemin zet de organisatie haar werk voort. MiND werd twee jaar geleden opgericht. Bij het ontvangen van een klacht gaan ze na of de gerapporteerde verklaring strafbaar is en bena-

deren ze de eigenaar van de webpagina met een verzoek om de verklaring te verwijderen. Aan dit verzoek wordt vaak gehoor gegeven. Indien nodig rapporteren ze de strafbare verklaring aan de Nederlandse autoriteiten.

Het Rotterdamse **platform voor Islamitische organisaties SPIOR** heeft een meldpunt gelanceerd om discriminatie te rapporteren. SPIOR werkt nauw samen met RADAR, een antidiscriminatie bureau in Rotterdam, om de kloof tussen lokale

moslimgemeenschappen en deze institutie te overbruggen.

Tijpe van de Sluier was een tijdelijk maar succesvol project specifiek op het empoweren van moslimvrouwen. Het project assisteerde hen bij het zoeken naar een baan en het solliciteren. Daarnaast heeft het project eveneens het bewustzijn bij deelnemende werkgevers vergroot over mogelijke stereotypen en vooroordelen in het rekruterings- en selectieproces.

Situatie en discriminatie op de arbeidsmarkt: bijkomende drempels voor vrouwen en moslima's

46% van de moslims zich gediscrimineerd heeft gevoeld

op basis van hun religie in de voorgaande twaalf maanden, volgens een rapport van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) van 2014. Daarnaast gaf 65% van de moslims aan dat ze zich gediscrimineerd hadden gevoeld, op basis van hun religie of op basis van andere redenen.

Moslima's die een hoofddoek dragen ervaren significant meer

discriminatie op basis van religie dan vrouwen die geen hoofddoek dragen:

11% van de Afghaans-Nederlandse moslimvrouwen die geen hoofddoek draagt zegt discriminatie te hebben ervaren, tegenover 73% van de Afghaans-Nederlandse moslima's die wel een hoofddoek draagt. Voor Iraaks-Nederlandse vrouwen zijn deze cijfers respectievelijk 9% tegenover 45%, voor Iranese-Nederlanders 8% tegenover 45%, voor Somalische-Nederlanders 20% tegenover 49%, voor Marokkaanse-Nederlanders 15% tegenover 39% en voor Turkse-Nederlanders 14% tegenover 55%. Uit deze cijfers kan men er bijgevolg van uitgaan dat moslimvrouwen met een migratieachtergrond en die de islamitische klederdracht dragen kans maken negatief getroffen te worden door **directe en structurele discriminatie op basis van verschillende gronden.**

Vrouwen

In het derde kwartaal van 2015 was de netto arbeidsparticipatie van vrouwen 59.8% en dat van mannen 73.4%. Sinds 2005 stijgt het aantal werkende vrouwen, namelijk van 3.4 miljoen in 2005 tot 3.8 miljoen in 2015. Desondanks bestaat er een **aanzienlijk gender verschil in werkloosheidscijfers**, aangezien 9.7% van de vrouwen werkloos is tegenover 7.2% van de mannen.

Bovendien zijn er 3.8 miljoen mensen die noch werken, noch op zoek zijn naar werk of hiervoor beschikbaar zijn (omwille van bijvoorbeeld ziekte). De meerderheid van deze groep, namelijk 2.2 miljoen, is geregistreerd als vrouw.

Er werken meer mannen dan vrouwen voltijds. In 2013 **werkte 26% van de vrouwen voltijds tegenover 80% van de mannen.**

Eind 2014 telden de Raad van Besturen en de

Raad van Commissarissen van Nederlandse bedrijven respectievelijk 9.6 en 11.2% vrouwen.

De jaarlijkse verslagen van 2013 en 2014 van het Nationaal Instituut voor de Rechten van de Mens melden de continue **discriminatie op basis van gender** met betrekking tot zwangerschap, zoals het niet vernieuwen van contracten van zwangere vrouwelijke werknemers. In 2014 betrof 44% van de aanvragen voor een uitspraak van het College over situaties betreffende mogelijke onwettige discriminatie op basis van gender geschillen over zwangerschap.

Etnische minderheden/moslimes

In 2015 was 21.5% van de niet-westerse jeugd (15 tot 25 jaar) **werkloos**, tegenover 8.8% van de 'autochtone' Nederlandse jeugd. In 2012 was 26% van de Turks-Nederlandse jeugd werkloos en 37% van de Marokkaans-Nederlandse jeugd. In 2009 was 40% van de Somalisch-Nederlandse jeugd werkloos, tegenover 30% van de Afghaans-Nederlandse en Iraaks-Nederlandse en 27% van de Iranese-Nederlandse jeugd.

Op basis van een onderzoek bij 34 grote bedrijven en interviews met experts, schatte de nationale nieuwskrant De Volkskrant in 2013 dat 1-2% van de topfuncties wordt ingenomen door mensen met een niet-Westerse migratieachtergrond.

Volgens een onderzoek uit 2014 door het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) heeft één op de drie Turks-Nederlandse studenten en één op de vier Marokkaans-Nederlandse studenten **discriminatie ervaren bij het solliciteren voor een stageplaats**, vergeleken met 2% van de 'autochtone' Nederlanders. Deze uitkomst genereerde politieke belangstelling, in het bijzonder

voor moslima's die afgewezen werden omwille van hun hoofddoek.

In 2010 en 2011 betrof 100% van de **discriminatiegevallen op basis van religie** die door het Openbaar Ministerie werden behandeld islam. In 2012 betrof discriminatie gerelateerd aan islam 91% van de gevallen en in 2014 75%. Volgens cijfers van antidiscriminatie bureaus uit 2014 werden 59% van de klachten betreffende discriminatie op basis van religie door moslims ingediend. Van de adviezen die de Commissie Gelijke Behandeling en later het Nationaal Instituut voor de Rechten van de Mens over discriminatie op basis van religie uitbracht in 2010-14, ging 53% over discriminatie vanwege het islamitische geloof.

In 2010 kwam aan het licht dat wanneer vergelijkbare cv's en sollicitatiebrieven naar werkgevers werden gestuurd met verschillende namen of geboorteplaatsen van werknemers, 'autochtone' Nederlanders een kans van 44% hadden om uitgenodigd te worden voor een interview, vergeleken met 37% voor niet-westerse migranten.

Moslimes

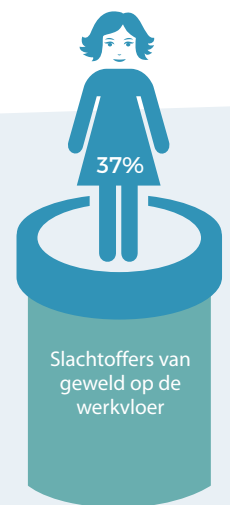
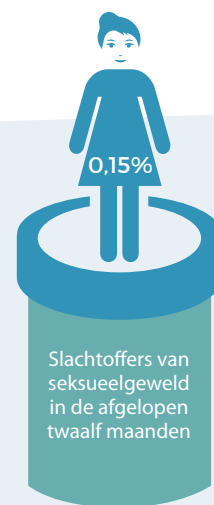
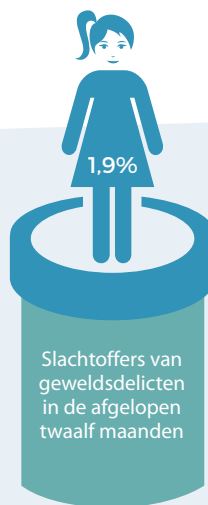
Tegen 2012 had respectievelijk 64% en 56% van de Turks-Nederlandse en Marokkaans-Nederlandse mannen een betaalde functie voor een werkweek van minimum 12 uren, vergeleken met respectievelijk 40% en 35% voor vrouwen uit dezelfde groepen. Somalische-Nederlanders hebben de laagste arbeidsparticipatie voor zowel mannen (34%) als vrouwen (14%).

Het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) stelt dat **76% van de klachten over discriminatie op basis van religie op de arbeidsmarkt in de periode 2004-2006 door vrouwen werd ingediend**. Meer dan de helft van deze klachten betreft de fase van rekrutering en selectie, en alle klachten over stageplaatsen gaan over de hoofddoek.

Volgens het SCP zijn kwetsende grappen, het gebruiken van denigrerende namen, pesten of uitsluiting geen ongebruikelijke ervaringen. Een op de drie moslims geeft aan één of meerdere dergelijke incidenten te hebben meegemaakt, zowel door hun collega's, leidinggevenden en klanten als door externe relaties van hun werkgever.

Geweld tegen vrouwen, haatmisdrijven en haatuitingen: moslimvrouwen en de intersectie met geweld

75% van de gerapporteerde gevallen van huiselijk geweld in 2012 betrof vrouwen als slachtoffer. 3 van de 10 gevallen van fysiek geweld jegens vrouwen wordt door een (ex) partner of familielid gepleegd.

Geweld tegen vrouwen

Sociaal en Cultureel Planbureau/Centraal Bureau voor de Statistiek, Emancipatiemonitor (2014)

De meerderheid van **racistische geweldsincidenten** gebeurt in en rond winkels (25%), gevolgd door naropen en het roepen van denigrerende namen (22%). Daarnaast geeft 7 tot 9% van de moslims aan bedreigd te zijn geweest of het slachtoffer van geweld tegen hen in 2013.

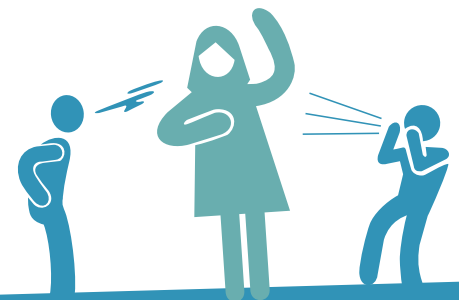
In 2013 kreeg de politie een 150tal meldingen binnen van discriminatie tegenover moslims, in 2014 steeg dit naar 230.

Volgens het MDI (Meldpunt Discriminatie Internet), is en blijft **racisme tegenover moslims in de top drie van meest geuite racisme op het internet** sedert 2008. 53% van de online uitspraken tegen moslims in 2014 was strafbaar volgens het Nederlandse strafrecht. Voor haatuitingen tegen Marokkaanse Nederlanders was dit zo voor 39% van de gevallen en voor Turkse Nederlanders in 56% van de gevallen.

Uit het rapport van 2015 van het Verwey-Jonker Instituut blijkt dat 24% van de discriminatiegevallen tegen moslims geweld betrof en 14% bedreigingen. Deze voorvallen worden niet systematisch gedisaggregeerd volgens gender.

33% van de klachten verzameld door Meld Islamofobie betrof geweld, een categorie die gedefinieerd wordt als zowel fysieke intimidatie en bedreigingen als fysiek geweld. Van alle incidenten die door vrouwen werden gemeld, betrof 41% geweld.

Verbaal en fysiek geweld gericht naar moslimvrouwen gebeurt vaak op publieke plaatsen of overdag. Mogelijke gevolgen van dit soort geweld voor moslimvrouwen zijn frustratie en angst; zich maar beperkt willen verplaatsen om mogelijk geweld te vermijden; en zich verplicht voelen hun kledingsstijl aan te passen.

Het grassroots initiatief Meld Islamofobie verzamelde 89 klachten gedurende de periode januari-juni 2015, waarvan **90% van de meldingen van vrouwen kwamen**. Bovendien waren 98% van de vrouwen identificeerbaar als moslima omwille van hun islamitische klederdracht. 71% van de daders waren mannen, wat wijst op een duidelijke genderdynamiek tussen de dader en het slachtoffer.

DISCRIMINATIEZAAK

De gemeente Tilburg heeft recent gesteld dat werknemers die de hoofddoek of abaya (een lange traditionele jurk) dragen niet voldoen aan de gedragscode van de gemeente, omdat dit de communicatie tussen collega's zou belemmeren. Om deze

reden wees de gemeente een vrouw af voor een stageplaats. Nadat de vrouw een klacht had ingediend bij het Nationaal Instituut voor de Rechten van de Mens, oordeelde het Instituut dat de gemeente niet kan bewijzen dat de communicatie tussen collega's

hinder zou ondervinden. Daarom werd dit voorval beschouwd als een geval van onwettige discriminatie. De gemeente Tilburg heeft vervolgens haar gedragscode aangepast en de nieuwe versie door het Instituut laten beoordelen.

HAATMISDRIJF-ZAAK

In april 2014 was de 27-jarige Um Hafsa onderweg naar de supermarkt met haar baby toen ze door twee mannen in de rug werd geslagen. De mannen trokken vervolgens haar niqaab af en riepen tegelijkertijd "Hup Holland Hup", alsook "wij willen die dingen niet in ons land". Um Hafsa heeft aangegeven zich erg kwetsbaar te voelen in het openbaar door deze aanval, en voelt zich nu gedwongen de gezichtssluier niet langer in de publieke ruimte van Nederland te dragen

POLITIEKE SFEER

Geert Wilders, partijleider van de rechtse Partij voor de Vrijheid (PVV) beheerste in grote mate het publieke debat in 2009 door te pleiten voor een speciale taks op hoofddoeken. Hij noemde deze taks neerbuigend 'de kopvoddentaks'. Het voorstel betrof het invoeren van speciale vergunningen om hoofddoeken te dragen die 1000 euro per vergunning zouden kosten. Vervolgens was het oplan om de winsten te doneren aan opvangcentra voor slachtoffers van huiselijk geweld. Door de hoofddoek retorisch te verbinden met deze opvangcentra en huiselijk geweld, associeert Wilders de hoofddoek met geweld tegen vrouwen. Dit stelt hem in staat om de framing van zijn voorstel als onderdrukkend te omzeilen. In plaats daarvan leek zijn plan erop gericht om 'vrouwen te redden'. Wilders' voorstel werd nooit omgezet in een beleidsplan, het illustreert het islamofobische klimaat in Nederland waarin moslimvrouwen in toenemende mate object van beleid worden. Wilders is daarmee een belangrijke stem geweest in de publieke framing van het hoofddoekendebat.

HOOFDAANBEVELINGEN

- 1 Erken dat moslimvrouwen meerdere en unieke drempels ervaren die betrekking hebben op de intersectie met hun gender, etniciteit en religie in de Nederlandse maatschappij en op de arbeidsmarkt.
- 2 Start verder onderzoek naar de dynamieken van discriminatie op basis van religie jegens moslima's en moslims op de Nederlandse arbeidsmarkt, vergelijkbaar met onderzoeken die ondernomen werden naar discriminatie op grond van etniciteit.
- 3 Betrek een gerichte focus op de unieke positie en ervaringen van moslimvrouwen in de Nederlandse maatschappij binnen de algemene en gender-neutrale aanpak van de overheid wat betreft emancipatie. Erken de heterogeniteit van vrouwen gerelateerd aan hun unieke sociale positie en ontwikkel vervolgens strategieën om de drempels die moslima's ervaren te bestrijden.
- 4 Erken dat racistisch geweld sommige vrouwen disproportioneel kan treffen en daarom een duidelijke gender dynamiek heeft. Ontwikkel plannen om islamofobisch geweld te bestrijden in beleidsplannen die zich richten op geweld tegen vrouwen.
- 5 Registreer islamofobische haatuitingen en geweld als racistische incidenten. Bevorder dat zowel islamofobie als gender-gebaseerde discriminatie geregistreerd wordt bij de relevante autoriteiten in het geval van discriminatie of haatmisdrijven tegen moslima's, zodat de gender dynamiek van islamofobische haatuitingen en geweld nauwkeurig gemonitord en geanalyseerd kunnen worden.

european
network
against
racism

www.enar-eu.org

Deze factsheet is opgesteld door ENAR en gebaseerd op de bevindingen uit het onderzoek van Mariska Jung in Nederland in het kader van het ENAR project "Forgotten Women: de impact van islamofobie op moslimvrouwen". Het onderzoek werd tussen december 2014 en januari 2016 verricht.

With the support of:

OPEN SOCIETY
FOUNDATIONS

